

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ І МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

В.О. Величкін,
кандидат технічних наук

Л.Б. Баранник,
кандидат економічних наук

Дніпропетровська державна фінансова академія

Кризові явища в світовій економіці й економіці України 1996-1998 рр. та 2008-2009 рр. починалися, як правило, з банківського сектора. Неповорнення кредитів як явище, що супроводжує кризу, не слід вважати помилкою банків, які оцінювали кредитоспроможність одержувачів кредитів класичними перевіреними методами. Отже, методи оцінки кредитоспроможності одержувача кредиту були недосконалими. Вимога часу – вдосконалення методів кредитування й прогнозних розрахунків платоспроможності контрагентів банку. Досліджено досвід методів кредитного аналізу Світового банку та розвинутих країн світу (США, Англія). Показані можливі напрями його використання для уточнення методик Національного банку України.

Ключові слова: кредитування, кредитний ризик, кредитний рейтинг, кредитоспроможність, Світовий банк, фінансові показники користувача кредитом.

Кризисные явления в мировой экономике и экономике Украины 1996-1998 гг и 2008-2009 гг. начинались, как правило, с банковского сектора. Невозврат кредитов как явление, сопровождающее кризис, не следует считать ошибкой банков, которые оценивали кредитоспособность получателей кредитов классическими проверенными методами. Таким образом, методы оценки кредитоспособности получателя кредита были несовершенными. Требование времени - совершенствование методов кредитования и прогнозных расчетов платежеспособности контрагентов банка. Исследован опыт методов кредитного анализа Мирового банка и развитых стран мира (США, Англии). Показаны возможные методы его использования для уточнения методик Национального банка Украины.

Ключевые слова: кредитование, кредитный риск, кредитный рейтинг, кредитоспособность, Мировой банк, финансовые показатели пользователя кредитом.

Постановка проблеми. Проблема кредитних ризиків не була актуальною для планової адміністративно-командної економіки радянського часу, тому

вітчизняні вчені зіткнулися з необхідністю її вирішення лише на початку становлення ринкової економіки. У зв'язку з цим й досі відчувається недостатність наукових

досліджень українських аналітиків і практиків банківської справи.

Кризові явища в світовій економіці й економіці України 1996-1998 рр. та 2008-2009 рр. починалися, як правило, з банківського сектора ринку фінансових послуг. Неповорнення кредитів як явище, що супроводжує кризу, не слід вважати помилкою банків, які оцінювали кредитоспроможність заявників / одержувачів кредитів класичними перевіреними методами (наприклад, нормативною методикою Національного банку України [9,14]). Впродовж 2008-2013 рр. 25 банків були позбавлені ліцензії за невиконання банківських операцій, і по них були прийняті рішення про ліквідацію (по суті, про банкрутство). Це більше ніж 10% діючих банків України, що є найгіршим показником в Європі. При цьому у більшості збанкрутілих банків (наприклад, КБ «Алонж» - у 2008 р., ТОВ «Причорномор'я» у 2009 р., АКБ «Синтез» у 2010 р., ТОВ «Діалогбанк» у 2011 р., АКБ «Арма» у 2012 р., ПАТ «Тавріка» - 2013 р.) показники кредитного ризику знаходилися в достатніх для задовільного функціонування межах. Це показники достатності формування резервів під знецінення кредитів, частка проблемних та негативно класифікованих кредитів, відношення суми резерву до величини кредитного портфеля тощо. Так, у всіх згаданих банків частка негативно класифікованих кредитів не перевищувала 20% бруто-активів. Але банків як фінансових посередників, що виконують обов'язки перед клієнтами, вже не існувало. Неповорнення кредитів знищило не тільки ліквідність активів як потік, але й ліквідність кореспондентського рахунку взагалі.

Отже, методи оцінки кредитоспроможності одержувача/користувача кредитом для прогнозу повернення його банку в строк були недосконалими. Крім того, криза показала, що навіть самих методів було недостатньо. Вимога часу – вдосконалення методів кредитування й прогнозних розрахунків платоспроможності контрагентів банку.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. В економічній літературі існують різні визначення

кредитного ризику. Його тлумачать як ризик неповорнення у встановлений термін основного боргу та відсотків за коштами, що належать кредитору [6, 7]. На думку С.М. Павлюка, кредитний ризик є вартісним виразом ймовірної події в ході кредитної операції, яка може призвести до збитків, тобто до відхилення фактичних показників від передбачуваних у кредитора [8]. Визначення кредитного ризику надається і в декількох нормативно-правових актах, що регламентують банківську діяльність та діяльність інших фінансових установ. Ці визначення, на нашу думку, найбільш влучно відображають сутність цього феномена та різні аспекти небезпеки, які містить у собі кредитний ризик. Зокрема, визначення кредитного ризику надано в Постановах Правління НБУ №279, № 32 [9, 10]. Кредитний ризик - ризик невиконання одержувачем / користувачем / контрагентом банку зобов'язань за кредитними операціями (тобто ризик того, що сплата користувачем кредиту відсотків і основного боргу за кредитними операціями проводитиметься з відхиленнями від умов кредитної угоди або взагалі не проводитиметься [5, 9]. У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку (розділ 13 «Фінансові інструменти») кредитний ризик характеризується як імовірність втрат однієї зі сторін-укладачів контракту про придбання фінансового інструмента внаслідок невиконання зобов'язання іншою стороною [12]. Майже аналогічне визначення надається у Положенні про управління ризиками, пов'язаними з державним боргом Міністерства фінансів України: «Кредитний ризик - ризик невиконання контрагентами зобов'язань перед державою» [13].

За результатами експертних оцінок на кінець 2012 р. (проаналізовано 100 банків, на частку яких припадає 90% загальних активів банківської системи України), структура потенційних втрат має такий вигляд: 50% - кредитні ризики; 20% - ризики ліквідності; 5% - валютні ризики; 25% - інші ризики [3].

Останнім часом банківська практика поряд з використанням методики НБУ стосовно аналізу кредитоспроможності одержувача / користувача кредитом використовує

скорингові процедури [13, 14]. Кредитний скоринг - це швидка, точна і стійка процедура оцінки кредитного ризику, що має наукове обґрунтування. Скоринг має ряд переваг: можливість зниження витрат і мінімізація операційного ризику за рахунок автоматизації рішення про видачу кредиту; скорочення часу обробки заяв та надання відповіді про видачу або відмову у кредиті; централізація прийняття кредитного рішення і зниження впливу людського чинника при його прийнятті; виявлення і запобігання спробам шахрайства.

Недоліком скорингу є те, що він оцінює кредитоспроможність заявника / отримувача в спрощеному вигляді, на підставі даних про раніше видані кредити, у той час як про поведінку клієнтів, яким було відмовлено в кредитуванні, залишається тільки здогадуватися. Крім того, він орієнтований на типові, стандартні ситуації. Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку вважають, що розробка нових скорингових моделей відбувається раз на півтора-два роки і багато в чому залежить від стабільності економіки в цей період.

Метою статті є аналіз стану управління кредитним ризиком та виявлення можливостей щодо його вдосконалення на прикладі одного з великих банків України, який має високий рейтинг з чистих активів та капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківську діяльність супроводжує велика кількість ризиків, однак найхарактернішим для банківської діяльності є кредитний ризик. Динаміка основних показників діяльності Банку за 2009-2012 рр. була позитивною. Темп приросту активів Банку склав 28%, власного капіталу - 61,3%, а статутного - 63,9%. Темп приросту кредитів та заборгованість клієнтів за мінусом резервів склав 1,5%. Проте темп приросту прибутку склав 68,2%, що є гарним результатом. Кредитні ризики диверсифікувалися належним чином, тому кредитні вкладення спрямовувались у промисловість (машинобудування, добувну, харчову, хімічну та нафтохімічну промисловість), транспорт та зв'язок, сільське господарство, операції з нерухомим майном, оптову і роздрібну

торгівлю та деякі інші галузі. Аналіз якості кредитного портфеля Банку свідчить, що частка «проблемних» кредитів збільшилась у 2012 р. проти 2009 р. на 45861 тис. грн., але разом з тим за цей період відбулося зменшення частки пролонгованих кредитів у загальному обсязі кредитів з 6,8% до 3,4%.

Аналіз показав, що за 2009-2012 рр. зросли збитки по кредитах, але напружена робота Банку дозволила збільшити величину резерву під заборгованість на 26553 тис. грн. За цей же період вдалося збільшити кошти клієнтів до 709172 тис. грн. Це позитивно характеризує діяльність Банку у сфері кредитного ризик-менеджменту. Коефіцієнт якості кредитного портфеля в 2012 р. проти 2009 р. став нижчим всього лише на 0,7 пункти.

Банк має власні процедури оцінки кредитоспроможності заявника /отримувача/користувача кредитом і кредитного ризику взагалі. Але помірна (значна для власників Банку) частка неповернених кредитів свідчить про те, що йому притаманні всі недоліки банківської системи України кризового та післякризового періоду, а також нехтування світовим досвідом управління кредитними ризиками, зокрема доведенням його до нормативних положень та інструкцій. Між іншим, дослідження світових методик в управлінні кредитними ризиками дозволило побачити багато корисних моментів, які заслуговують на увагу з огляду на тему цієї статті.

Міжнародна консалтингова компанія «McKinsey & Company» представила звіт «Банківський сектор країн Східної Європи: на шляху до нової бізнес-моделі», в якому назвала український банківський ринок найбільш уразливим серед країн Східної Європи. За її оцінками, зобов'язання населення в 1,76 рази перевищують його активи, тоді як у середньому по регіону - в 1,2 рази. Основними проблемами банківського сектора в Україні «McKinsey» називають високу залежність від іноземного капіталу, великий обсяг безнадійних кредитів (35%), ризики кредитних портфелів. «McKinsey» радить банкам зробити своїм пріоритетом управління кредитними ризиками, а також вважає, що

для виправлення ситуації банкам варто переглянути вартість кредитів, скоротити операційні витрати, а в крайньому випадку піти з ринку. Серед пропозицій – перегляд вартості кредитів, які будуть видаватися в майбутньому відповідно до вартості ресурсів, очікуванням можливих дефолтів і адміністративними витратами, а також впровадження нових продуктів на основі обслуговування зарплатних рахунків [4].

Отже, вітчизняним банкам слід прислухатися до думки авторитетної агенції. Не буде зайвим ще раз переглянути методи, які застосовують у світовій практиці управління кредитними ризиками.

Одним із вагомих методів управління кредитними ризиками є аналіз кредитоспроможності отримувача кредиту. У західній банківській практиці кредитоспроможність трактується як бажання одримувача кредиту, поєднане з можливістю своєчасно погасити видане зобов'язання, і виражається аббревіатурою WAS, де W (willness) – бажання, A (ability) – можливість, S (stability) – стабільність. Аналіз кредитоспроможності отримувача кредиту оцінюється за декількома напрямками: його ділова репутація, якість менеджменту, фінансовий стан, грошовий потік.

На першому етапі при оцінці ділової репутації вивчається історія розвитку компанії-отримувача, її становище на ринку. При оцінці якості менеджменту банки приділяють увагу характеристикам керівників підприємства, таким як освіта, досвід роботи. Оцінка фінансового стану проводиться на основі представленої банку управлінської та бухгалтерської звітності. Можна виділити 5 основних груп фінансових коефіцієнтів (згідно з методикою Світового банку): 1) показники ліквідності; 2) показники ефективності або оборотності запасів; 3) показник фінансового леверіджа; 4) показники прибутковості (рентабельності); 5) показник ефективності погашення боргу.

Наступний етап – кількісна оцінка кредитного ризику являє собою оцінку ймовірності того, що виданий кредит не буде повернений.

На думку світових аналітиків, найдосконаліша система оцінки та регулювання кредитних ризиків розроблена американським державним агентством з іпотечного кредитування «Fannie Mae», кредитний портфель якого наприкінці 2010 р. становив понад 150 млн. кредитів загальною сумою 15 трлн. дол. США [15].

«Fannie Mae» та інші американські кредитні організації при видачі кредитів індивідуальним та корпоративним контрагентам використовують кредитні рейтинги, які визначають за спеціальними методиками на основі кредитних історій контрагентів. В основі цієї методики (моделі) оцінки факторів виникнення кредитних ризиків є експертний метод, який базується на досвіді й кваліфікації спеціалістів [15]. Зокрема, розрахункова модель FICO, створена компанією «Fair Isaac&Co», базується на таких якісних факторах: 1) кредитна (фінансова) історія (частина у загальному рейтингу – 35%); 2) загальний обсяг заборгованості (30%); 3) типи кредитних продуктів, що використовував клієнт (20%); 4) тривалість кредитних історій (15%). Загальний рейтинг у цій моделі варіюється між 300 і 900 пунктами. Чим він вищий, тим менший ступінь кредитного ризику за даною кредитною угодою.

Агенство «Fannie Mae» на цій основі поділяє своїх клієнтів на дві категорії – ті, що мають рейтинг менше 600 пунктів (сплачують вищі проценти за кредит), і ті, що мають рейтинг понад 600 пунктів. Звичайно, модель FICO і схожі методики мають ряд недоліків, зокрема, необхідність достовірної і повної інформації з різних джерел та суб'єктивність оцінки факторів кредитного ризику [15].

Як свідчить аналіз, спеціалісти «Fannie Mae» використали практично весь відомий спектр методів управління кредитним ризиком: лімітування, резервування коштів під покриття очікуваних і непередбачених витрат, диверсифікованість, страхування, хеджування, сек'юритизація боргових зобов'язань, умови дострокового стягнення сум, нетінг.

Найбільш вагомим досягненням компанії «Fannie Mae» є запропоновані три

моделі поведінки банків на кредитному ринку:

1. Частка кредитів у загальному обсязі працюючих активів банку на рівні до 30%. Цей банк проводить вкрай обережну кредитну політику та забезпечує свою прибутковість проведенням менш ризикованих активних операцій. Але при цьому він втрачає значний сегмент фінансового ринку. Таке співвідношення дуже бажане для нового банку, який не має своєї клієнтури та досвіду роботи.

2. Частка кредитів в обсязі працюючих активів на рівні 30-50%. Цей банк проводить зважену кредитну політику. Це характерно для стабільних та надійних банків, які працюють з високим рівнем прибутку, однак старанно обмірковують свою кредитну політику.

3. Частка кредитів в обсязі працюючих активів понад 50%. Цей банк проводить агресивну політику на ринку. Вона обґрунтовується тільки надмірними прибутками і не може бути постійним явищем. Причому чим вища частка та триваліший період, тим вищий рівень ризику [1, 2].

Англійські клірингові банки здійснюють оцінку потенційного ризику неплатежу за кредитом із використанням методик «PARSEL» і «CAMPARI».

Методика «PARSEL» включає: P (Person) – інформація про персону потенційного заявника / отримувача, його репутація; A (Amount) – обґрунтування суми затребуваного кредиту; R (Repayment) - можливість погашення; S (Security) – оцінка забезпечення; E (Expediency) – доцільність кредиту; R (Remuneration) – винагорода банку (відсоткова ставка) за ризик надання кредиту.

Методика «CAMPARI» більш розширена в системі оцінки: C (Character) – репутація заявника/отримувача; A (Ability) – оцінка бізнесу заявника/отримувача; M (Means) -аналіз необхідності звертання за кредитом; P (Purpose) – мета кредиту;

A (Amount) – обґрунтування мети кредиту; R (Repayment) – можливість погашення;

I (Insurance) – спосіб страхування кредитного ризику.

У практиці американських банків використовують «правило п'ятьох сі»:

1. C (customer`s character – характер) – репутація заявника/отримувача, ступінь відповідальності, готовність і бажання сплатити борг.

2. C (capacity to pay – фінансові можливості) - припускає ретельний аналіз доходів і витрат заявника / отримувача, і перспективи їхнього розвитку в майбутньому.

3. C (capital) – капітал, майно.

4. C (collateral) - забезпечення кредиту, достатність, якість і ступінь реалізуваної застави у випадку непогашеного кредиту.

5. C (current business conditions and goodwill - загальні економічні умови) - визначають діловий клімат у країні і впливають на становище банку та заявника / отримувача.

Перераховані критерії «сі» іноді доповнюють шостим критерієм.

6. C (control) – моніторинг законодавчих основ діяльності заявника / отримувача і відповідність його стандартам банку [16].

Цікавим є зарубіжний досвід із залучення до оцінки кредитного ризику незалежних рейтингових агентств. До того ж у стандартах «Базель-2» обґрунтовується необхідність створення в банках власних рейтингових агентств, що дозволятимуть класифікувати своїх контрагентів і відносити їх до тієї чи іншої категорії за рівнем надійності (кредитоспроможності, забезпечення, репутації в ділових колах, попередніх історій кредитування тощо).

У банківській практиці також застосовують вагомий різновид методу управління кредитним ризиком (аналізом кредитоспроможності), такий як стрес-тестування [11]. Останні дослідження МВФ показують, що в більшості країн регулятори фінансових ринків встановлюють вимоги щодо проведення стрес-тестів. В Україні нині практика застосування стрес-тестування не дуже поширена, а пропозиції регулятора (Національного банку України) з цього питання мають здебільшого рекомендаційний характер.

Процес стрес-тестування має такі етапи:

1. Актуалізація параметрів стрес-тестування, що передбачає аналітичну процедуру щодо визначення найбільш вразливих місць портфеля задля підвищення достовірності моделі при проведенні стрес-тестування (інформація щодо складу портфеля, даних про фінансовий стан заявників / отримувачів, динаміку розвитку галузей їхньої діяльності, ключові фактори, які впливають на зміну вартості портфеля).

2. Деталізація оціночних та комбінованих факторів ризику передбачає визначення факторів ризику, щодо яких розраховуються зміни вартості портфеля. Якщо зміна проходить у кількох не взаємопов'язаних економічних параметрах, то комбінованих.

3. Тестування портфеля, що передбачає розрахунок величини реакції портфеля на настання факторів ризику. На цьому етапі важливим моментом є визначення сценаріїв зміни економічних параметрів (оптимістичного, нормального, песимістичного).

4. Визначення стресової стійкості портфеля є підсумковою частиною, яка повинна відповісти на питання щодо готовності банку до реалізації стресових сценаріїв та може відобразитися в абсолютних (величина збитків), відносних (співвідношення величини збитку до величини портфеля або обсягу капіталу банку) показниках.

5. Підготовка рекомендацій щодо підвищення стресової стійкості портфеля.

Формулюються рекомендації щодо зміни кредитного портфеля банку.

У нашій країні, як і в більшості країн СНД (зокрема, в Росії та Казахстані) нині

немає загальновизначених стандартів та методик проведення стрес-тестування.

Висновки. Результативність управління кредитними ризиками в банківському секторі економіки України повинна ґрунтуватися насамперед на інституціональних принципах організації банківської справи.

Вітчизняному банківському сектору необхідно на основі світового банківського досвіду (зокрема, компанії «Fannie Mae») удосконалювати такі методи управління кредитним ризиком, як лімітування, резервування коштів під покриття очікуваних і непередбачених втрат, диверсифікованість, страхування, хеджування, сек'юритизація боргових зобов'язань, умови дострокового стягнення сум, нетінг тощо.

Використання досвіду іноземних банків дозволить уникнути помилок в оцінці й управлінні кредитним ризиком, створити умови для формування нових організаційних структур (кредитних бюро, рейтингових агентств), які сприяють оптимізації управління системою кредитних ризиків, буде стимулювати інвесторів розділяти банківські ризики, але разом з тим дозволить одержувати їм значний прибуток.

Загалом згідно зі світовими стандартами й з урахуванням економічних умов України, можна умовно визначити, що запропоновані компанією «Fannie Mae» три моделі поведінки банків на кредитному ринку можуть вже сьогодні використовуватися українськими банками як перший етап перед застосуванням нормативної моделі аналізу кредитоспроможності [10, 11, 17].

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Банківська система України : монографія / В.В. Коваленко, О.Г. Коренева, К.Ф. Черкашина, О.В. Крухмаль. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 187 с.
2. Банківський менеджмент: навчальний посібник / О.А. Кириченко, І.В. Геленко, С.Л. Рогольта та ін.; 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 438 с.
3. *Грачева, М.* Особливості корпоративного управління в банках / М. Грачева // Банківський огляд. – 2004. – № 9. – С. 43-46.
4. *Губарь, О.* Компанія McKinsey & Company представила звіт / О. Губарь [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://news.mail.ru/inworld/ukraina/economics/7283144/?frommail=1.-2011> р.

5. Заруцька, О.А. Удосконалення підходів до контролю за кредитуванням пов'язаних осіб у системі банківського нагляду України / О.А. Заруцька // Вісник ДДФА : Економічні науки. – 2012. – № 2(28). – С. 177-182.
6. Криклій, О.А. Управління кредитним ризиком банку : монографія / О.А. Криклій – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 86 с.
7. Помазанов, М. Количественный анализ кредитного риска / М. Помазанов // Банковские технологии, 2004. – № 2. – С. 22-28.
8. Павлюк, С.М. Кредитні ризики та управління ними / С.М. Павлюк // Фінанси України. - 2010. – № 11. – С. 105–111.
9. Положення «Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків» : Постанова Правління НБУ від 06 липня 2000 р. (п.2.) N 279 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.5954.0>.
10. Положення «Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями» : Постанова Правління НБУ від 25 січня 2012 р., № 32. - НБУ, - 2012 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.5954.0>.
11. Прийдун, Л. Стрес-тестування кредитного ризику банку : загальна характеристика та особливості практичного застосування / Л. Прийдун // Вісник ТНЕУ. – 2011. - № 2. – С. 67-74.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України № 559 від 30 листопада 2001 р.
13. Про затвердження Положення про управління ризиками, пов'язаними з державним боргом : Наказ Міністерства фінансів України від 16 червня 2010 р. № 461 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=361141&cat_id=285157
14. Рядно, О.А. Оцінка ступеня ризику операційної діяльності малих підприємств Дніпропетровської області / О.А. Рядно // Вісник ДДФА : Економічні науки. – 2012. – № 1(29). – С. 196-202.
15. Слобода, Л. Зарубіжний досвід регулювання кредитних ризиків та перспективи його застосування в Україні / Л. Слобода // Регіональна економіка. – 2004. - № 3. – С. 209-218.
16. Слобода, Л. Напрями вдосконалення роботи банків в Україні з проблемними активами в посткризовий період / Л. Слобода, Н. Дунас // Вісник НБУ. – 2011. - № 4(182). – С. 46-51.
17. Череп, А.В. Управління кредитними ризиками як фактор підвищення ефективності банківської діяльності / А.В. Череп, А.М. Ниценко // Економічний простір. - 2009. - № 23/2. – С. 44- 49.

Statement of the problem. *The crisis in the global economy and the economy of Ukraine 1996-1998, 2008-2009, and began to tend to the banking sector in the financial services market. Loan defaults as a phenomenon that accompanies a crisis should not be considered a problem of banks that evaluated the creditworthiness of applicants / recipients of loans classic proven methods (for exempl, normative methodology of the National Bank of Ukraine). During the 2008-2013 biennium 25 banks were denied licenses for non-banking operations, and on them were taken the decision to liquidate (essentially bankrupt banks). This is more than 10% of operating banks in Ukraine, which is the worst in Europe. However, in most failed banks to credit risk were sufficient for satisfactory operation range. Thus, methods for assessing the creditworthiness of the recipient / user of credit for predicting return it on time the bank had imperfect. In addition, the crisis has shown that even the methods was not enough. The requirement of time - improving lending practices and projections of the solvency of the bank counterparties.*

The target. *The aim of the paper is an analysis of the credit risk management as an example of one of the largest banks of Ukraine, having a high ranking in net assets and equity of the bank to identify opportunities for improvement.*

The material research. *The bank has its own procedures for assessing the creditworthiness of the applicant / recipient / user of credit and credit risk at all. But moderate (significant for owners of the Bank's) share of bad loans indicates that he has all the weaknesses of the banking system of Ukraine crisis and post-crisis period and the neglect of international experience managing credit risk, in particular, bring it to the regulations and instructions. Meanwhile, global research techniques in credit risk management to see and a lot of useful points that deserve attention in view of the subject of this article. According to international analysts, the most perfect system of assessment and management of credit risk developed by the U.S. government agency mortgage loans Fannie Mae.*

Domestic banking sector should be based on international banking experience to improve such methods of credit risk as a limitation, reserve funds under cover expected and unexpected losses, diversification, insurance, hedging, securitization of debt, terms of early recovery of amounts netinh more.

Conclusions. *Using the experience of foreign banks to avoid errors in the evaluation and management of credit risk, to create conditions for the formation of new organizational structures (credit bureaus, rating agencies) that contribute to optimizing the credit risk management system will encourage investors to separate banking risks, but at the same time, allow them to obtain significant profit.*

Keywords: *credit, credit risk, credit score, credit standing, the World Bank, the financial performance of the credit user.*

REFERENCES

1. Bankiwska systema Ukrainy : monografija / W.W.Kovalenko, O.G.Koreneva, K.F. Tscherkaschina, O.W.Kruchmal. – Sumy : DWNZ «UABS NBU», 2010, – 187 s.
2. Bankiwskej menegment: nawtschalnij posibnik / O.A.Kiritschenko, I.W.Gelenko, S.I.Rogolta ta in., wud. 3-te., pereroblene i dop. – K: Znannya-Press, 2002. – 438 s.
3. Gratschewa, M. Osobliwosti korporatiwnogo upravlinnja w bankah / M.Gratschewa // Bankiwskiy oglad. – 2004. - # 9. – S.43-46.
4. , Kompanija McKinsey & Company predstavila zvit [Elektronnij resurs]/ O. Gubar'. - Rezhym dostupu: <http://news.mail.ru/inworld/ukraina/economics/7283144/frommail=1>.-2011.
5. Zaruc'ka, O.A. Udoskonalennja pidhodiv do kontrolju za kredituvannjam pov'jazanih osib u sistemi bankivskogo nagljadu Ukraïni / O.A.Zaruc'ka // Ekonomichni nauki. - 2012. - # 2(28). - S.177-182.
6. Kriklij, O.A. Upravlinnja kreditnim rizikom banku: monografija / O.A. Kriklij. - Sumy : DVNZ «UABS NBU», 2008. – 86 s.
7. Pomazanov, M. Kolichestvennyj analiz kreditnogo riska / M. Pomazanov // Bankovskie tehnologi, 2004. - # 2. - S. 22-28.
8. Pavljuk S.M. Kreditni riziki ta upravlinnja nimi / S.M. Pavljuk // Finansi Ukraïni. - 2010. – # 11. – S. 105–111.
9. Polozhennja «Pro porjadok formuvannja ta vikoristannja rezervu dlja vidshkoduvannja mozhliwih vtrat za kreditnimi operacijami bankiv», zatverdzheno postanovoju Pravlinnja NBU vid 06.07.2000r. (p.2.) # 279 // [Elektronnij resurs]. - Rezhim dostupu: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.5954.0>.
10. Polozhennja «Pro porjadok formuvannja ta vikoristannja bankami Ukrain rezerviv dlja vidshkoduvannja mozhliwih vtrat za aktivnimi bankivskimi operacijami» / Postanova Pravlinnja NBU vid 25.01.2012, # 32. - NBU, - 2012. [Elektronnij resurs]. - Rezhim dostupu: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.5954.0>.
11. Prijdun, L. Stres-testuvannja kreditnogo riziku banku: zagalna charakteristika ta

- osoblivosti praktichnogo zastosuvannja / L. Prijdun // Visnik TNEU. – 2011. – # 2. – S. 67-74.
12. Polozhennja (standart) buhgalterskogo obliku : Nakaz Ministerstva finansiv Ukraini # 559 vid 30.11.2001 r.
 13. Pro zatverdzhennja Polozhennja pro upravlinnja rizikami, pov'jazanimi z derzhavnim borgom: Nakaz Ministerstva finansiv Ukraini vid 16.06.2010 r. # 461 [Elektronnij resurs]. - Rezhim dostupu : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=361141&cat_id=285157
 14. *Rjadno, A.A.* Ocinka stupenja riziku operacijnoï dijial'nosti malih pidpriemstv Dnipropetrovs'koï oblasti / A.A.Rjadno // Ekonomichni nauki. - 2012. – # 1(29). - S.196-202.
 15. *Sloboda, L.* Zarubizhnij dosvid reguljuvannja kreditnih rizikov ta perspektivi jogo zastosuvannja v Ukraïni / L.Sloboda // Regional'na ekonomika. – 2004. - # 3. – S. 209-218.
 16. *Sloboda, L.* Naprjami vdoskonalennja roboti bankiv v Ukraïni z problemnimi aktivami v postkrizovij period / L.Sloboda, N. Dunas // Visnik NBU. – 2011. - # 4(182). – S. 46-51.
 17. *Cherep, A.V.* Upravlinnja kreditnimi rizikami jak faktor pidvishhennja efekтивности bankivs'koï dijial'nosti / A.V. Cherep, A.M. Nicenko Ekonomichnij prostir. - 2009. - # 23/2. – S. 44-49.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2013 р.

